

Instytut Badań Edukacyjnych Państwowy Instytut Badawczy

Imię i nazwisko: Katarzyna Leśniewska

Data: 26.02.2025 r.

Ocena funkcjonalna jako proces rozpoznawania i zaspokajania indywidualnych potrzeb uczniów

Projekt: „Wspieranie dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży”

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

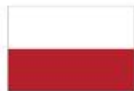
Dofinansowane przez
Unię Europejską

INSTYTUT BADAŃ
EDUKACYJNYCH
Państwowy Instytut Badawczy

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

IBE

INSTYTUT
BADAŃ
EDUKACYJNYCH

**Materiał opracowany w ramach projektu realizowanego przez IBE - PIB pn.:
„Wspieranie dostępności edukacji dla dzieci i młodzieży” (nr projektu:
FERS.01.06-IP.05-0002/23), współfinansowanego ze środków Europejskiego
Funduszu Społecznego**

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

INSTYTUT BADAŃ
EDUKACYJNYCH
Państwowy Instytut Badawczy

Ocena funkcjonalna a diagnoza kryterialna

Ocena funkcjonalna to „wielowymiarowy proces rozpoznania i opisu

- stanu funkcjonowania osoby w środowisku, uwzględniający opis i identyfikację źródeł jej aktualnego zachowania (w tym przejawianych zasobów i deficytów);
- możliwości integralnego i zrównoważonego rozwoju badanej osoby, zarówno w aspekcie aktualizacji jej potencjału rozwojowego, jak i zakresu modyfikacji środowiska, w którym funkcjonuje” (Knopik, Domagała-Zyśk, 2021, s. 7-23).

Diagnoza kryterialna to rozpoznanie zaburzenia, konkretnej jednostki chorobowej w oparciu o narzędzia ilościowe, odnosząca się do podejścia etiologicznego i nozologicznego.

Diagnoza kryterialna i ocena funkcjonalna uzupełniają się wzajemnie – kryterialna dostarcza „rozpoznania” choroby, zaburzenia zdrowia lub innego określonego stanu ucznia, a druga wzbogaca rozpoznanie o dodatkowe informacje dotyczące funkcjonowania.

Źródło: Knopik T, Domagała-Zyśk E. (2021), *Profil Rozwoju Emocjonalnego i Społecznego (PREiS) w nauczycielskiej ocenie funkcjonalnej*. Edukacja, 2(157), 7-23

Ocena funkcjonalna oparta na ICF

PPP – III
poziom
oceny

OCENA FUNKCJONALNA

FUNKCJONOWANIE I
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ

CZYNNIKI KONTEKSTOWE

DIAGNOZA W OBSZARZE
STRUKTUR CIAŁA ORAZ
DIAGNOZA FUNKCJI CIAŁA
(DIAGNOZA FUNKCJI)

AKTYWNOŚĆ I
UCZESTNICZENIE

CZYNNIKI ŚRODOWISKOWE

CZYNNIKI OSOBOWE

Szkolna ocena
funkcjonalna –
I i II poziom
oceny

Resort zdrowia
– diagnoza
kryterialna

Co leży w kompetencjach przedszkola/szkoły

Obszar 1. Uczenie się i stosowanie wiedzy

Obszar 2. Ogólne zadania i obowiązki

Obszar 3. Porozumiewanie się

Obszar 4. Poruszanie się – w tym mobilność i aktywność manualna

Obszar 5. Dbanie o siebie, samoobsługa i samodzielność

Obszar 6. Życie domowe

Obszar 7. Wzajemne kontakty i związki międzyludzkie

Obszar 8. Kształcenie szkolne – rola ucznia

Obszar 9. Życie w społeczności lokalnej

Co warto zmieniać?

Kwalifikator „wykonanie” opisuje co dana osoba robi (wykonuje) w swoim aktualnym środowisku. Ponieważ jej aktualne środowisko dotyczy określonych warunków społecznych, wykonanie może być również rozumiane jako „zaangażowanie w sytuację życiową” lub „przeżywane doświadczenie życiowe” ludzi żyjących w swoich aktualnych warunkach społecznych. [...]

Kwalifikator „zdolność” opisuje możliwości wykonywania przez daną osobę zadania lub podjęcia działania. Celem tej konstrukcji jest wskazanie najwyższego możliwego stopnia funkcjonowania jaki dana osoba może osiągnąć w danej dziedzinie i w danym momencie. Aby ocenić pełne możliwości danej osoby potrzebne jest „znormalizowane” środowisko neutralizujące zmienny wpływ rozmaitych środowisk na możliwości poszczególnych osób. [...]

Luka pomiędzy wykonaniem i zdolnością odzwierciedla różnicę między oddziaływaniem aktualnego i ujednoliconego środowiska a zatem zapewnia **użyteczne wskazówki odnośnie tego jak można zmienić aktualne środowisko danej osoby aby poprawić wykonanie.**

Podstawowe narzędzie oceny funkcjonalnej – obserwacja

Obserwacja funkcjonalna – jest podstawową metodą zbierania danych o dziecku/uczniu. Podczas obserwacji należy przestrzegać kilku ważnych zasad:

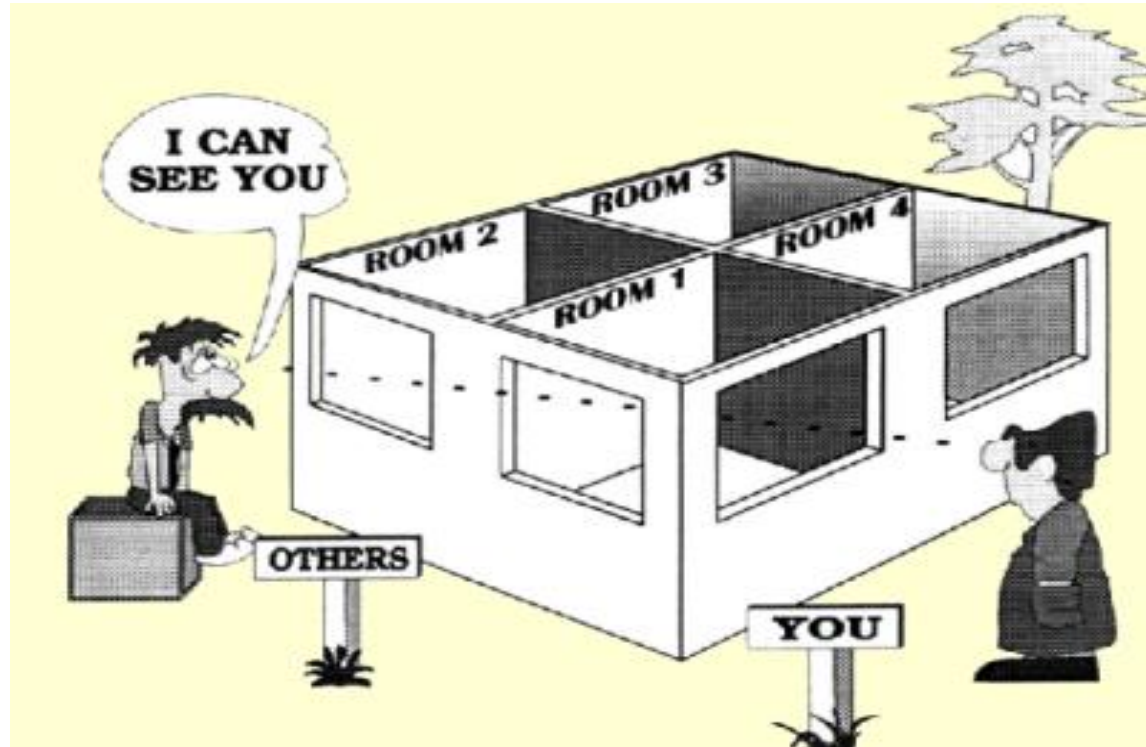
- **obserwuj i koduj zachowania** – unikaj ocen i szybkiego interpretowania pojedynczych zachowań (to grozi nadinterpretacją);
- **rozłóż obserwację w czasie** – będziesz mieć szansę sprawdzić, czy i jak często zachowanie się powtarza;
- **przyglądaj się kontekstowi** – zobacz jakie sytuacje poprzedzają lub towarzyszą danemu zachowaniu, zastanów się, na ile mogą być czynnikiem wywołującym daną reakcję dziecka; czy dane zachowanie występuje zawsze w podobnej sytuacji, czy tylko w obecności konkretnych osób lub dodatkowych czynników;
- **analizuj skutki zachowań** – przyjrzyj się jakie efekty i konsekwencje przynosi dane zachowanie dla dziecka, co dziecko zyskuje, co traci, jak reaguje jego otoczenie (jak zachowują się osoby wokół dziecka), co się dzieje z nim samym;
- **stawiaj hipotezy** – bądź refleksyjny; wyciągając wnioski nie formułuj „wyroków”, tylko hipotezy; zakładaj, że mogłeś nie zaobserwować lub nie zrozumieć prawidłowo wszystkiego – dlatego sięgaj do innych źródeł informacji o dziecku i bądź gotów hipotezę weryfikować.

Uczeń w ekosystemie szkolnym

Obserwacja funkcjonalna – dlaczego warto?

<http://www.chimaeraconsulting.com/johari.htm>

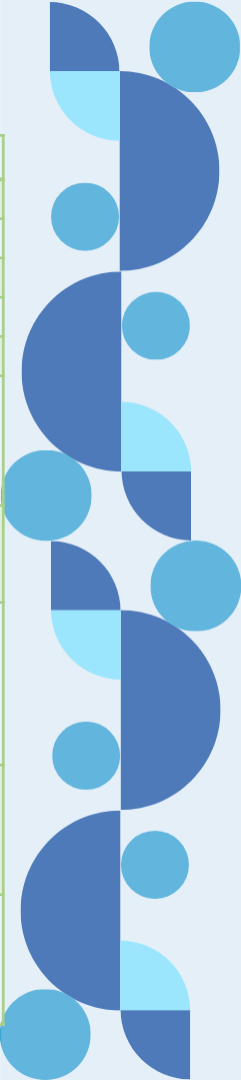
Czynniki środowiskowe w ICF: osobowe i rzeczowe

- Produkty i technologia
- Środowisko naturalne i zmiany w środowisku dokonane działalnością człowieka
- Wsparcie i wzajemne powiązania
- Postawy
- Usługi, systemy i polityka

WOPFU a SRMD/SZOF

WOPFU	SRMD/SZOF
W obu przypadkach mamy do czynienia z oceną funkcjonalną	
W obu przypadkach oceniamy różne sfery funkcjonowania dziecka/ucznia	
W obu przypadkach z różnych źródeł. Jednym z ważnych źródeł informacji jest obserwacja	
W obu przypadkach analizie podlegają mocne strony i trudności dziecka/ucznia	
W obu przypadkach konieczne jest działanie zespołowe	
Tylko dla uczniów z orzeczeniem o potrzebie kształcenia specjalnego	Dla wszystkich uczniów, którzy przejawiają zróżnicowane potrzeby edukacyjne lub rozwojowe wpływające na jego funkcjonowanie w przedszkolu/szkole
Poprzedza ją diagnoza w poradni psychologiczno-pedagogicznej i wydanie dokumentu (orzeczenia)	Jest pierwszym krokiem w udzielaniu wsparcia uczniowi, niezależnym od dokumentu
WWRD (małe dziecko) i WOPFU (przedszkole, szkoła) – to odrębne procedury	SRMD (od 6 miesiąca do 6 r.ż.) i SZOF (od I kl. SP do ukończenia szkoły ponadpodstawowej) stanowi kontinuum, oparte o obserwacje w ustalonych 9 obszarach aktywności i uczestniczenia
Obserwacja przebiega zgodnie z ogólnymi wytycznymi zawartymi w rozporządzeniu	Opracowana scheduła obserwacyjna (ustrukturyzowana, wiadomo co ma być obserwowane i jak zapisane, wystandaryzowana)
Wsparcie uwzględniające diagnozę i wnioski sformułowane na podstawie WOPFU oraz zaleceń zawartych w orzeczeniu o potrzebie kształcenia specjalnego	Ustalenie priorytetów, wsparcie zgodne ze strefą najbliższego rozwoju dziecka/ucznia (m.in. na podstawie obserwacji ABC).

Szkolna Ocena Funkcjonalna – ETAPY

Trzy poziomy wsparcia

3 poziom

Trudności o dużym nasileniu.

Wsparcie oparte na zasobach szkoły i środowiska lokalnego

Ok. 3%
uczniów

2 poziom

Trudności o średnim nasileniu. Wsparcie w bieżącej pracy oraz dodatkowe zajęcia i oddziaływania edukacyjne i specjalistyczne oparte głównie na zasobach szkoły

Ok. 10%
uczniów

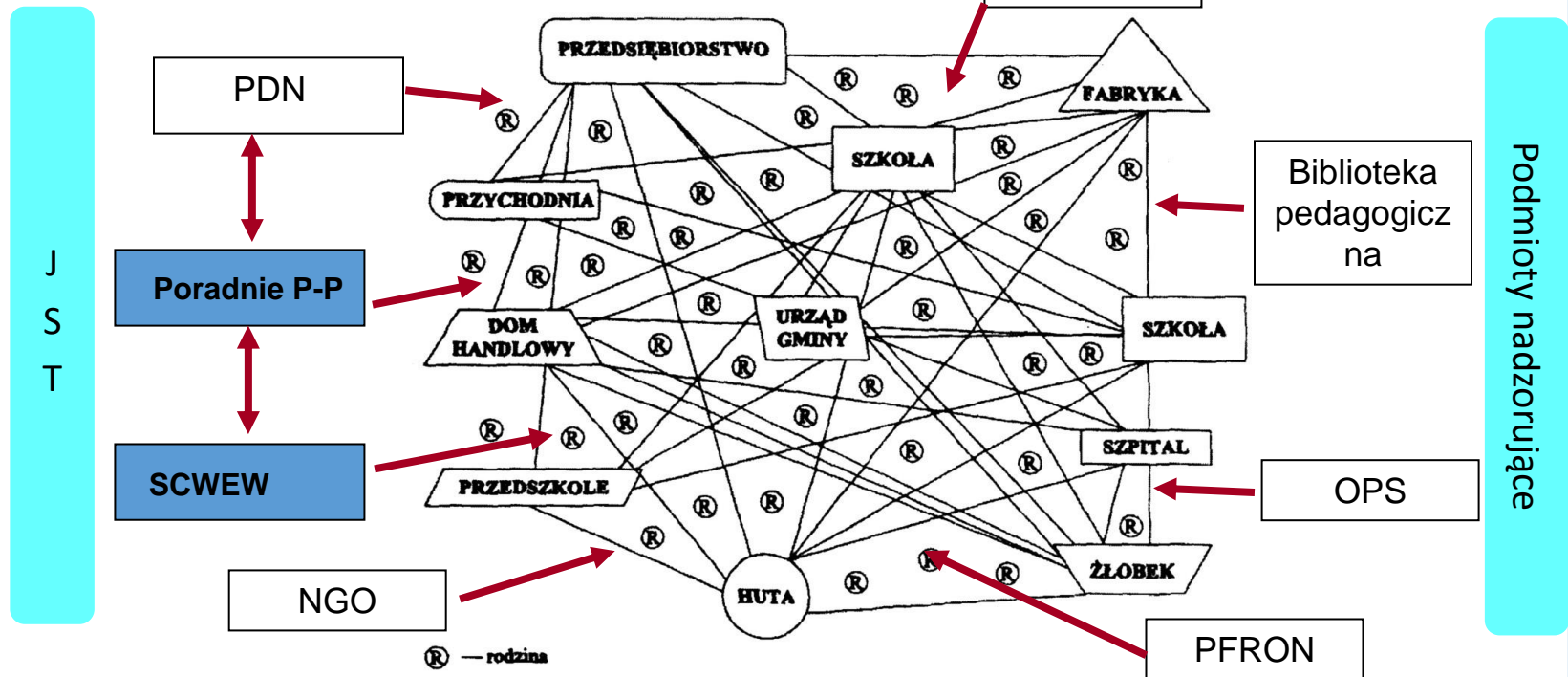

1 poziom

Przesiewowa ocena funkcjonalna. Trudności o słabym nasileniu. Wsparcie w bieżącej pracy z uczniem, z wykorzystaniem zasobów szkoły. Wykorzystanie UDL.

Ok. 25%
uczniów

Siedliskowe spojrzenie na przedszkole/szkolę – wsparcie wewnątrz i międzysektorowe

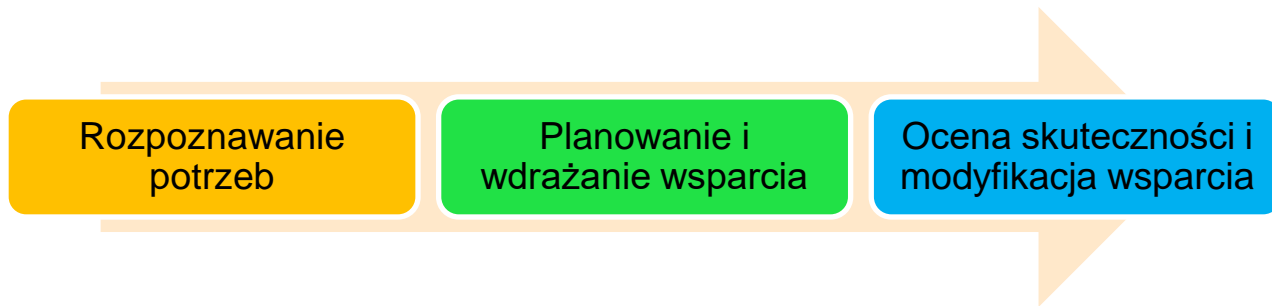

ŹRÓDŁO: Woynarowska, Sokołowska (2002), Szkoła promująca zdrowie. Doświadczenia dziesięciu lat.

Pogłębiona ocena funkcjonalna w poradni psychologiczno-pedagogicznej

Pogłębiona ocena funkcjonalna w poradni psychologiczno-pedagogicznej:

- poszerza rozumienie przyczyn i mechanizmów funkcjonowania ucznia w 9 obszarach ocenianych na etapie szkolnym:
- wykracza poza ww. katalog obszarów i wprowadza rozpoznanie w innych obszarach zawartych w ICF – w zakresie, który pozwala lepiej zrozumieć mechanizmy funkcjonowania dziecka/ucznia i przyczyny jego trudności
- Przebiega trzyetapowo:

Dane kontaktowe:

k.lesniewska@ibe.edu.pl

Zapraszamy do kontaktu

<https://ibe.edu.pl/pl/opis-wspieranie-dosteposci-edukacji-dla-dzieci-i-mlodziezy>

Fundusze Europejskie
dla Rozwoju Społecznego

Rzeczpospolita
Polska

Dofinansowane przez
Unię Europejską

INSTYTUT BADAŃ
EDUKACYJNYCH
Państwowy Instytut Badawczy

Zadania poradni

Do zadań **poradni psychologiczno-pedagogicznych** będzie należało:

- rozpoznawanie potrzeb współpracujących przedszkoli i szkół w zakresie prowadzenia oceny funkcjonalnej (OF),
- nawiązywanie współpracy z różnymi instytucjami, w zakresie wsparcia dziecka/ucznia i jego rodziny,
- przeprowadzanie okresowo analizy potrzeb związanych ze wspólnymi działaniami, z wykorzystaniem OF,
- wykorzystywanie w rozpoznawaniu, potrzeb dzieci/uczniów i ich rodzin oceny funkcjonalne lub wniosków z tych ocen, udostępnionych przez instytucje współpracujące,
- wykorzystywanie kategorii opisowych ICF do całościowej diagnozy i opisu potrzeb dziecka/ucznia i jego rodziny, zdiagnozowanych wspólnie ze współpracującymi instytucjami.

